

Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite
Møte tirsdag den 11. oktober 1955 kl. 10.

Formann: S u n d t .

Til stede var: Oscar Torp, Smitt Ingebretsen, Konrad Knudsen, Selvik, Leirfall, Wikborg, Kleppe, Sundt, Aalmo, Vatnaland, Solsem, Kjøs, Hareide, Watnebryn, Bøyum, Strøm, Røiseland.

Enn videre deltok i møtet: Statsminister Gerhardsen, statsråd Skaug, statssekretær Bryn, byråsjef Ansteensen og byråsjef Heiberg.

Formannen: Dette møte er sammenkalt på foranledning av et ønske fra statsministeren i går om å få redegjøre for visse ting i forbindelse med Sovjet.

Statsminister Gerhardsen: Det er i anledning av den innbydelse til å reise en tur til Sovjetsamveldet som jeg har fått gjennom den russiske ambassadør. En del av det som er foregått er nå kjent gjennom pressen, men jeg vil gjerne få benytte denne første anledning til å orientere den utvidede utenrikskomite om det som er bakgrunnen for det hele.

I løpet av våren eller forsommeren fikk jeg en del forespørsler – eller la meg heller si det slik: reiste ambassadør Arkadjev overfor meg spørsmålet om jeg kunne være interessert i å reise en tur til Sovjetsamveldet. Til dette svarte jeg, slik som en gjerne svarer, at det kunne i og for seg være interessant, men at det ikke er så lett å få det til og vanskelig å få tiden til å strekke til for en slik reise. Han kom tilbake til det igjen, men det var fremdeles bare sådan under mer personlige samtaler, når vi tilfeldig møttes, hva en jo ofte gjør med utenlandske representanter på forskjellige steder.

Så den 28. juni oppsøkte han meg på mitt kontor og spurte om jeg nå hadde tatt noen endelig stilling til det spørsmål som han tidligere hadde reist for meg, og han spurte hvordan jeg i tilfelle ville stille meg hvis jeg fikk en innbydelse til å reise til Sovjetsamveldet. Jeg spurte da hvem som i tilfelle skulle invitere meg. Han svarte at det skulle være Sovjetsamveldets regjering. Så spurte jeg hva hensikten med en slik reise skulle være. Ja, det sto til meg selv å avgjøre, men hvis han skulle si noe, kunne han antyde f.eks. følgende: En felles deklarasjon om de to lands sikkerhet, spørsmålet om en treårig handelsavtale, spørsmål om kulturelle forbindelser og idrettsforbindelser, spørsmål om utveksling av f.eks. økonomidelegasjoner, industridelegasjoner og parlamentariske delegasjoner, grensespørsmål av felles interesse, spørsmål om utstillinger og om spesielle forbindelser Oslo-Moskva. Han presiserte igjen at dette bare var antydninger fra hans side, det var ingen forslag, og det sto først og fremst til meg å komme med forslag til et eventuelt program. Han la til at jeg selv kunne bestemme hvem som i tilfelle skulle være med på reisen. Jeg svarte da at jeg måtte få anledning til å tenke litt over dette spørsmålet, og at jeg også ønsket å konferere bl.a. med mine kolleger i

Regjeringen. Ambassadøren sa at han skulle ha ferie og kom til å reise til Moskva i slutten av juli måned, og at han gjerne ville ha svar før han reiste.

Den 21. juli var jeg innbudt til middag i Sovjetambassaden. Da vi under en samtale igjen kom inn på spørsmålet om en reise, svarte jeg at jeg enda ikke hadde kunnet ta stilling til det, bl.a. fordi jeg ikke hadde fått anledning til å snakke med utenriksministeren om spørsmålet. Ambassadøren svarte at jeg fikk ta meg den tid jeg trengte, til å overveie saken. Han hadde med sitt forslag bare ment å bidra til å bedre forholdet mellom Sovjetsamveldet og Norge.

Etter dette gikk jeg ut fra at det ikke hastet så mye med svaret, og at vi kunne ta oss noen tid før vi traff en avgjørelse. Men allerede neste dag, fredag den 22. juli, fikk jeg en forespørsel fra Arbeiderbladet, som hadde fått kjennskap til saken, og mandag den 25. juli kom det fra Bergens Tidende et spørsmål om hvorvidt jeg hadde fått en innbydelse til å reise til Sovjetsamveldet.

For om mulig å hindre at saken skulle bli omtalt i pressen på et for tidlig tidspunkt innkalte jeg representanter for Oslo-pressen og byråene til en fortrolig pressekonferanse tirsdag den 26. juli. Der orienterte jeg da de tilstedeværende representanter om det som forelå, og ba om at de foreløpig ikke omtalte spørsmålet i pressen. Den henstilling ble for så vidt også etterkommet.

Samme dags formiddag, altså før konferansen, hadde jeg orientert utenrikskomiteens formann, hr. Finn Moe, og stortingspresident Oscar Torp og i telefonen lagtingspresident Røiseland om saken. Odelstingspresident Hambro, som jeg også gjerne ville ha orientert, var på det tidspunkt i Genève. Jeg gjorde oppmerksom på at det dreide seg bare om en orientering, fordi jeg ville at disse herrer skulle vite det før de i tilfelle så noe om det i pressen.

Slik saken nå lå an, mente Regjeringen at det var nødvendig å ta en avgjørelse. Etter Regjeringens oppfatning ville det være ytterst uheldig om denne sak skulle reises i pressen, slik at en kanskje måtte begynne med bortforklaringer og gi unnvikende svar på spørsmålet.

Regjeringen kom til at det var vanskelig å si nei til en slik innbydelse, når det nå forelå en offisiell forespørsel. Den 4. august ble det så overlevert til Sovjetsamveldets ambassaderåd Mokajov, som da var fungerende ambassadør, et brev av denne ordlyd – det har vært offentliggjort i pressen tidligere, men for sammenhengens skyld er det kanskje riktig å lese det:

«Herr Ambassadør.

De har vært så elskverdig å spørre meg om jeg vil motta en eventuell innbydelse fra Sovjetsamveldets Regjering om å besøke Sovjetsamveldet som Regjeringens gjest.

Jeg tillater meg herved å meddele at jeg med glede vil etterkomme innbydelsen dersom Sovjetsamveldets Regjering sender den.

Jeg tror at det vil være av betydning for den gjensidige forståelse mellom våre to regjeringer og våre to land om jeg kunne treffe og samtale med ledende personligheter i Deres land. Jeg er også meget interessert i å se Sovjetsamveldet og å studere utviklingen av næringsveiene og de sosiale vilkår i landet. Forøvrig vil jeg gjerne få fremholde, at det etter norsk

oppfatning ikke foreligger noen politiske hovedproblemer mellom våre to land som det faller naturlig å forhandle om under dette besøk.

Av hensyn til arbeidet i Regjering og Storting vil det passe meg best om en eventuell reise fant sted iden nærmeste tid etter kommunevalget den 3. oktober.

På et litt senere tidspunkt vil jeg i tilfelle få lov å antyde hvilke personer jeg gjerne vil ha med i mitt følge.»

Dette brev ble gjennom ambassadør Arkadjev, som på det tidspunkt var i Moskva, overlevert den russiske regjering. Senere kom da den offisielle innbydelse fra Sovjetregjeringens side.

Når det gjelder spørsmålet om hvilke saker en fra norsk side skal ta sikte på å få behandlet, har en i Utenriksdepartementet en tid arbeidet med det. En er foreløpig blitt stående ved at en skal begrense seg til å reise følgende fire spørsmål:

For det første om en forlengelse og en utvidelse av den norsk-sovjetiske varebytteavtale. Fra norsk side har en lenge vært opptatt av ønsket om å få utvidet avtalen fra en ettårig til en treårig avtale, og det kan også være andre utvidelser av avtalen som en fra norsk side kan være interessert i og som en da mener det kan være rimelig å nevne ved en anledning som denne.

Av andre spørsmål som en fra norsk side muligens kunne være interessert i å reise, vil jeg nevne spørsmålet om en utbygging av et kraftverk i Pasvikelven. Saken er nå forelagt Vassdragsstyret, og i løpet av dagen vil vi få en uttalelse fra Vassdragsvesenet. Når det gjelder den sak, vil det neppe være spørsmål om å gå inn på konkrete og detaljerte forhandlinger om spørsmålet. Hvis en kommer til at en fra norsk side gjerne vil reise den sak, er det fordi en mener det er i norsk interesse å få reist den på et alminnelig prinsipielt grunnlag, og så får den gå sin gang til vanlig behandling også på norsk side.

Dessuten vil en reise spørsmålet om de nordmenn som mot sin vilje er i Sovjetsamveldet. Etter det den norske ambassadør i Moskva mener, er det bare én nordmann som vi med bestemthet vet befinner seg i Sovjetsamveldet, og det er Osvald Harjo. Ambassaden har i det siste vært i kontakt med ham og fikk forleden et brev fra ham, der han sier at han har vært i en del forhør, og at han håper han skal slippe fri før dommen er sonet helt ut. Det er også en del andre navn på nordmenn som kanskje kan være i Sovjetsamveldet, men en vet det ikke helt sikkert. En har vært i kontakt med russiske myndigheter om disse personene tidligere, men hittil har en ikke kunnet konstatere med sikkerhet at noen av dem befinner seg der og er i live. Men det må i tilfelle være en oppgave igjen å bringe dette spørsmål fram og be om at det blir gjort nye forsøk på å få brakt på det rene om de befinner seg i Sovjetsamveldet, og i tilfelle da forsøke å få dem hjem.

Endelig vil det være tale om å reise spørsmålet om kulturelt samarbeid og delegasjonsutvekslinger, herunder kanskje spesielt spørsmålet om ungdomssamarbeid, der det har vært en del kontakt. Formannen i Statens Ungdomsråd i Norge har nettopp kommet tilbake fra en reise i Sovjet, der han har drøftet spørsmålet om et utvidet samarbeid mellom norsk og sovjetisk ungdom.

Så er det spørsmål om Sovjetsamveldet kan ha saker som det ønsker å behandle. Hittil har de ikke nevnt noen sak som de ønsker drøftet. Vi har lovt at vi skal sette opp et kort notat med fortegnelse over de spørsmålene som vi gjerne vil drøfte, og fra Regjeringens side er en altså foreløpig innstilt på å begrense seg til disse fire spørsmål som jeg nå har tillatt meg å nevne her.

En bør vel da etter min oppfatning ikke forutsette at Sovjetsamveldet også har saker det vil behandle. Jeg tror det fornuftigste vil være at en kort og godt sier at en går ut fra at vi får vite det på forhånd for så vidt som Sovjetsamveldet har saker det vil bringe fram til drøfting. Det må vi naturligvis da ha krav på, og for så vidt vi ikke får det, har vi ingen grunn til å gi oss inn på reelle drøftinger om de ting.

Når det så er spørsmål om hvem som skal være med, har Regjeringen ment at det foruten meg burde være handelsministeren, Arne Skaug, og justisministeren, Jens Christian Hauge fra Regjeringen, dessuten byråsjef Heiberg fra Utenriksdepartementet og sjefen for Utenriksdepartementets pressetjeneste, Oddvar Aas. – Så har det fra norsk presses side vært reist spørsmål om anledning for pressen til å være med. Jeg går ut fra at en vel under alle omstendigheter bør gi plass for en representant for Norsk Telegrambyrå, som da kan være representant for den norske presse. Enkelte aviser både i og utenfor Oslo har også gitt uttrykk for ønsket om å få sende spesielle representanter med. Dette nevnte jeg for ambassadør Arkadjev for å få vite hvordan man i Sovjetsamveldet så på en slik representasjon. Han noterte det, og sa at han skulle søke å komme i kontakt med sin regjering og så gi svar om hvordan den vurderte det. For min del vil jeg si at jeg tror det er riktig at den norske presse er representert. På den annen side synes jeg ikke det vil være noe særlig gunstig om vi skulle få en stor presserepresentasjon, større enn den delegasjon som reiser. Det tror jeg ville være uhensiktsmessig og kanskje komme til å gi det hele en karakter som denne reise vel egentlig ikke har.

Jeg vil også gjerne nevne at spørsmålet om en gjenvisitt selvfølgelig vil kunne melde seg. Regjeringen har hittil ikke tatt noen stilling til det. Men om det kunne være noen bestemte synsmåter som kunne gjøres gjeldende fra utenrikskomiteens side, ville jeg for så vidt være interessert i å høre det.

Jeg tror ikke jeg har mer å si.

Formannen: Jeg takker for utredningen.

Jeg vil personlig si at i forhold til de mange ønskemål som ble antydnet fra ambassadørens side, er det, så vidt det står til meg å bedømme det, en riktig begrensning som er skjedd fra regjeringens side.

Jeg ser at man overhodet ikke har tatt med det, som vel Sovjets ambassadør også bare har antydnet, grensespørsmål. Jeg er ikke riktig klar over hvilke aktuelle grensespørsmål det kan være fra sovjetrussisk side der oppe.

Statsminister Gerhardsen: Det kan være spørsmålet om reguleringen av Pasvikelven. Men dessuten har vi sjøterritorials spørsmålet, og vi har spørsmålet om selfangsten i Kvitsjøen, som kanskje kan komme inn under denne kategorien. Men

Regjeringen har ment at det ikke ville være hensiktsmessig fra vår side å reise slike spørsmål i denne forbindelse.

Wikborg: Dette er kommet noe bardus på oss, og det er jo et spørsmål som er så viktig og som griper så inn i hele vår utenrikspolitiske situasjon at vi har en sterk følelse av at vi skulle hatt utenriksministeren til stede her. Det er vanskelig for oss å ta noe standpunkt uten også å ha hørt hva utenriksministeren mener om disse tingene. Det er muligens sådan at man er presset for tid, idet reisen skal foregå i de aller nærmeste dager, men jeg trodde utenriksministeren var på vei hjemover, etter hva det har stått i avisene. Det er jo ikke bare spørsmål om de sakene man reiser, men det kan også være problemer med de sakene man ikke reiser. Særlig nevner jeg at hvis jeg forsto statsministeren riktig, hadde Arkadjev antydnet en felles deklarasjon om de to lands sikkerhet, og der er vi jo midt inne i hele vår utenrikspolitiske situasjon. Jeg er helt enig i at det ikke fra vår side reises noen spørsmål av bred utenrikspolitisk virkning. Men ville det ikke være riktig at de som innbyr, antydnet hva de ønsker? Er det vi som er innbudt, som skal sette opp ønskelisten?

Jeg ser det slik at når først en slik innbydelse var kommet eller antydnet, måtte det være helt riktig å ta mot den. Vi må gjøre hva vi kan, for å være med på en avspenning, samtidig som vi ikke må så den ringeste tvil hos våre allierte om hvor vi står.

Jeg vet ikke hvor mange av oss har vært invitert til sovjetambassaden den siste tid. De har jo der en egen måte å gjøre det på. Jeg var der i en middag med bare utenlandske diplomater. Etter middagen plaserte Arkadjev meg ved siden av seg i en sofa. Der satt jeg resten av aftenen, og det var et eneste bombardemang om NATO. De vil naturligvis prøve å skape visse vanskeligheter for oss på det område. Derfor er det så utmerket at statsministeren nettopp i går har fått anledning til å si klart og tydelig fra om den sak, og kanskje er det tilstrekkelig til at de der borte ikke vil reise den i det hele tatt.

Jeg ser det slik at det ville ha vært svært hyggelig om den utvidede utenrikskomite også kunne ha fått høre hvordan utenriksministeren ser på disse tingene, selv om naturligvis alt dette er behandlet i Regjeringen.

Når det gjelder sammensetningen av delegasjonen, ville det ikke der være naturligere om fiskeriministeren var med enn justisministeren, som vel bare kan ha det ene spørsmål om nordmennene der borte, et spørsmål som etter alt å dømme nå blir løst i forbindelse med besøket? Vi har en rekke fiskeriproblemer med russerne der oppe og stadige vanskeligheter. Det måtte kunne gå an å komme fram til en rimeligere ordning. Vi har jo mistet betydelige fiskefelter, så vidt jeg vet. Det kunne være grunn til å ta de tingene opp. Nå vet jeg ikke hvor hårdt man er presset for tid, og hvor meget tid vi kan få til i et eventuelt senere møte å fortsette disse drøftelsene.

Statsminister Gerhardsen: Jeg kan bare få opplyse at utenriksministeren vil komme tilbake i slutten av denne uke. Men utenriksministeren har jo vært med på de drøftinger som har funnet sted, og er helt enig i det som er skjedd. Selvfølgelig

vil en i slike saker ikke ta noe skritt av betydning uten at det skjer i forståelse med utenriksministeren.

Kan jeg få føye til, hva jeg visst glemte å si, at en er innstilt på å reise i dagene omkring den 10. november.

Formannen: Jeg vil gjerne si til hr. Wikborg at jeg er for så vidt enig med ham – og Regjeringen er sannsynligvis også enig i det – at man ikke fra norsk side i første omgang bør få med som ønskemål noen utenrikspolitiske komplekser. Den liste vi har fått høre her, er i overensstemmelse med det. Men jeg skulle kanskje tro at det ville være naturlig om Regjeringen før avreisen får ønskemål fra Sovjetregjeringen som går utover denne liste og som skulle være av mer vidtrekkende utenrikspolitisk betydning, at den da orienterer utenrikskomiteen.

Smitt Ingebretsen: Jeg vil for mitt vedkommende si at jeg er enig med hr. Wikborg i at det rent prinsipielt ville være ønskelig om utenriksministeren var til stede ved en sådan saks behandling. Men jeg vil på den annen side også si at den begrensning som her er gjort med hensyn til de emner som eventuelt skal drøftes, er så streng at egentlige utenrikspolitiske problemer vel nesten må sies å være utelukket.

Jeg vil også si at hvis det mot forventning skulle dukke opp en russisk ønskeliste om samtaleemner, så ville det være i høy grad ønskelig at utenriksministeren og utenrikskomiteen fikk anledning til å drøfte den i fellesskap, for det er unektelig så, når man ser på den listen som Arkadjev antydte, at det der er problemer som kan være nokså delikate.

Når det gjelder det spørsmål som statsministeren nevnte om pressefolk som skulle være med, tror jeg nok at det for de fleste aviser i første omgang har stilt seg sådan at her var en interessant journalistisk oppgave. Det har ikke egentlig vært noen norske pressefolk som har sett de nye forhold i Sovjet, så man derfor var interessert i dette. Imidlertid kan jeg jo tenke meg at den journalistiske interesse som derved var knyttet til å delta, er blitt vesentlig nedsatt, ettersom det nå gjennom de danske redaktørenes besøk er blitt offentliggjort artikler om forholdene i Sovjet, og ettersom også Arbeiderbladet har begynt å offentliggjøre en artikkelserie etter LO's besøk i Sovjet, slik at de artikler som måtte komme senere, jo nærmest vil bli å ta temaet opp igjen ettersom det er utskrevet i andre aviser. Jeg tror derfor at det ikke er den samme interesse journalistisk for å delta i turen som det har vært. Jeg går da ut fra at det disse avisfolkene vil kunne skrive om besøket i seg selv og om forhandlingene, blir null komma null. En vil også forestå at det ville være meget vanskelig å si noe om det.

Røiseland: Eg er samd med hr. Wikborg i at Riksstyret ikkje hadde nokon veg utanom å gå med på innbydinga etter det som var hendt, så eg synest det er handla rett i det spørsmålet. Saklista har no også vorti kraftig redusert.

Det er likevel eitt punkt som eg er litt i tvil om, men eg vedgår at eg ikkje er heilt orientert. Det er kraftreguleringa i Pasvikdalen. Det er vel berre reint

førebuande tingingar som det der er tale om, men likevel står det spørsmålet i ei noko anna stilling enn dei andre spørsmåla på saklista. Dei andre spørsmåla gjeld reint kurante ting, handelsavtalar, kulturelt samarbeid og det slag ting. Samarbeidet der går så lenge det kan, og om det ikkje går, stoppar det opp utan at det vel kan få nokre eigenlege fylgjer. Annleis er det med kraftsamarbeidet i Pasvikdalen. Dersom det fører til resultat, og vi får eit kraftverk, så har vi det, og det kan bli ei kjelde til framtidig bråk. Eg vedgår, som sagt, at eg ikkje er skikkeleg orientert, så eg torer ikkje seia så svært mykje om dette spørsmålet, men det slo meg at det på saklista sto i ei serstilling, for di det er meir risikabelt enn dei andre sakene.

Hareide: Statsministeren nemnde spørsmålet om selfangsta i Kvitsjøen, og hr. Wikborg var også inne på fiskeriproblem. Eg ville gjerne vita kva statsministeren meiner er til hinder for at ein på dette tidspunkt, på denne ferda, kjem inn på dei spørsmåla. Dei har nokså mykje å seia for oss, ikkje berre dette gamle spørsmålet om selfangsta i Kvitsjøen, men også fiskerispørsmåla, med di russarane no meir enn noka tid ligg inn over oss og for ein del gjer det vanskeleg for oss i dei nordlege farvatn, i og med den store flåten som frå russisk side tek til kvart år, medan vi framleies er utestengde på dei felt i Kvitsjøen der vi tidlegare ikkje hadde så lite interesse. Dei tvilsmål som statsministeren har ved å koma inn på dei spørsmåla, er vi interesserte i å høyra.

Formannen: Jeg vil bare få gjøre oppmerksom på at spørsmålet om fiskerienes stilling der oppe henger nøye sammen med spørsmålet om territorialgrensen, og det reiser et ganske stort kompleks av utenrikske spørsmål.

Kjøs: Jeg betrakter den orientering som statsministeren har gitt her som en underretning til komiteen. Spørsmålet om innbydelsen er jo allerede avgjort, så *det* foreligger jo ikke. Det som står igjen og er lagt frem her, er hvilke saker som skal behandles. Jeg vil gjerne ha sagt for mitt vedkommende at jeg synes det virker nokså skremmende å høre at den russiske ambassadør kunne tenke seg at man overhodet kunne ta med et slikt spørsmål som en felles deklarasjon om de to lands sikkerhet. Det viser at de må ha en helt annen innstilling og syn på hva som er mulig for oss å være med på. Eller også er det et forsøk på å få inn ting som er i Sovjet-Russlands interesse, men som er overmåte farlig for oss. Det viser i hvert fall at det er grunn til å vise den aller største forsiktighet. For mitt vedkommende må jeg si at jeg har ikke oversikt over hva behandlingen av de fire spørsmål som er nevnt her, kan føre til. Så vidt jeg kan skjønne, må de tre jo være nokså kurante, men jeg er enig med hr. Røiseland i at det med samarbeid i Pasvikelven er det ikke godt på det nåværende tidspunkt å si hva kan føre til i fremtiden. Jeg må derfor si at det er ikke så helt lett på stående fot å ta standpunkt til disse spørsmålene. Men det som for meg fortøner seg som det rimelige i denne situasjon, det er at man er så forsiktig som mulig og i all fall holder fast ved det som man har trukket opp og ikke lar seg drive inn på ting som den annen part kan ha interesse av å få med når man er kommet inn i samtalen.

Vatnaland: Eg er einig i at slik som dette har utvikla seg, kunne ikkje Regjeringa gjera noko anna enn å ta imot innbydinga. Og når ein ser på dei saker som statsministeren her har nemnt, som Regjeringa har drøfta og har tenkt seg at ein kan ta opp til drøfting med Sovjet, så er det spesielt denne saka om Pasvikelva som også eg ser som det vanskelegaste. Det andre må eg seie meg samd med hr. Kjøs i no kan vera meir kurant. Men eg er einig med både hr. Røiseland og hr. Kjøs i at når det gjeld Pasvikelva og dei problem som der kan reisa seg når ein skal ta til å tinga om utbygging av kraftverk der, kan vera av ei slik art at det kan vera naudsynt å sjå nøyare på det før ein går til noka vidare drøfting.

Men eg kan ikkje seia at eg er nøgd med at ein ikkje skal vita noko meir visst om kva Sovjet frå si side har tenkt å ta opp under dette statsministerens besøk i Sovjet. For vi har no sett at det har vori nemnt ymse ting i pressa, og om det var råd, ville eg setja stor pris på at vi kunne få meir orientering om det. For det burde vel ikkje vera urimeleg at Regjeringa fekk nærare greie på det før avreise.

Det var ein ting som statsministeren så vidt nemnde, det var spørsmålet om ein eventuell gjenvissitt. Set no at Sovjet av taktiske grunnar ikkje ror seg langt ut med ynskemål i fyrste omgangen, men ventar til denne gjenvissitten. Kan det bli lettare for Noreg, om ein ser seg nøydd til å innby Sovjet, og så må avvisa saker som Sovjet *då* set opp? Eg berre reiser spørsmålet, for eg trur det er naudsynt at vi kikar på dette frå alle kantar. Og då kan vel også dette med Noreg på ei vis koma til å «skapa skule» når det gjeld dei andre nordiske landa. Eg trur derfor det er naudsynt at ein viser den største varsemd her.

Oscar Torp: Når det gjelder selve innbydelsen, hadde jeg, som statsministeren sa, anledning til å uttale meg om den på forhånd. Det var riktig nok bare en orientering, men jeg rådet jo til, at hvis en innbydelse kom, kunne vi ikke si nei – av mange grunner, både ut fra rent nasjonalt synspunkt og også fra internasjonalt synspunkt. Jeg resonnererte ut fra det, og er enig i Regjeringens utgangstilling, at for oss er det spørsmålet om *begrensning* det er tale om, og at vi derfor må være veldig varsomme med å reise spørsmål selv, som er av problematisk art politisk sett. I det program som er lagt opp her fra statsministerens side, synes jeg det alt er kommet til uttrykk at det er begrensningen som er oppgaven for oss – ikke å få flere spørsmål enn høyst nødvendig – det er klart. Men når man hører ambassadørens første uttalelse om hva han kunne tenke seg som program, blir man jo redd, og på et slikt program kunne man vel neppe ta imot innbydelsen på det nåværende tidspunkt. Jeg er redd for at det å reise fiskerispørsmål i hele dets bredde vil kunne føre til mange ting, og grensespørsmålet likeså. Der kommer vi inn på felter hvor vi vel neppe vil kunne ta noe standpunkt i første omgang.

Når det gjelder kraftverksamarbeidet i Pasvik, er vel det en sak som ligger der i dag, vi slipper ikke fri fra den i noe tilfelle, det er et spørsmål som vi vil bli stilt overfor uansett om det tas opp her, og som nok kan føre til mange ting, det er så. Men jeg synes det er rimelig og riktig å ta med i hvert fall ett av de spørsmål

som har en noe annen karakter enn de tre andre. Jeg synes det både er klokt og logisk sett riktig, så jeg er enig i det.

Når det gjelder internasjonalt arbeid, sådant som besøk, så vet vi at man alltid stilles overfor vanskeligheter, og der kan bli kastet inn spørsmål som man ikke kan svare på. Jeg går ut fra at man ikke i noe tilfelle binder seg på noen måte, men at vi får full anledning til å drøfte spørsmålene etterpå. Det må jo være en forutsetning.

Det ville i høyeste grad være ønskelig om man på forhånd kunne vite hva der fra Sovjetunionens side vil bli reist av spørsmål. Det ville være en stor fordel om man der fikk en rapport senere om det. Men tvinge det fram, kan vi jo ikke, vi kan ikke si at vi ikke reiser uten at vi får en slik beskjed.

Med hensyn til spørsmålet om gjenvisitt, kan vi vel neppe si nei til det, hvis de tilbyr seg å komme her. Og ved å si til oss: Dere kan reise de spørsmål som Dere selv vil drøfte når Dere kommer til oss – har de forbeholdt seg selv samme rett til å reise spørsmål her – jeg er klar over det. Men når vi vil pleie et samarbeid og være med på avspenning i verden, ville det vekke den største oppsikt og skape de største vanskeligheter, hvis vi ikke tar imot innbydelsen og sier ja til en gjenvisitt selv om oppgaven skulle bli vanskelig. En gjenvisitt har i hvert fall den fordel at den foregår på norsk jord. Det er to høyst forskjellige ting, og vi har en ganske annen hånd om tingene ved en gjenvisitt enn vi har ved en delegasjon der borte.

Min konklusjon er derfor at jeg tror det er riktig det opplegg Regjeringen har gjort, hvor begrensningen har vært utgangspunktet, og jeg tror det politisk sett er nødvendig. Det føler man også når man kommer der bort på russisk jord at begrensningen er det viktigste for oss, så vi slipper å ta opp problemer som kan medføre vanskeligheter overfor våre allierte ellers.

Jeg vil gi min godkjennelse til det som er gjort fra Regjeringens side.

Statsminister Gerhardsen: Når vi fra Regjeringens side overleverer Sovjetsamveldet en fortegnelse over de spørsmål vi gjerne vil ta opp under besøket der borte, vil vi naturligvis be om å få vite om Sovjet-regjeringen kan ha ønske om å reise spørsmål. Det mener jeg må være helt klart, slik at vi på forhånd, før vi reiser, får vite om der fra deres side aktes reist spørsmål.

Så vil jeg da minne om det forbehold som vi har tatt i det brev jeg overleverte den russiske ambassadør, der det heter:

«Forøvrig vil jeg gjerne få fremholde at det etter norsk oppfatning ikke foreligger noen politiske hovedproblemer mellom våre to land som det faller naturlig å forhandle om under dette besøk.»

Der mener jeg vi har tatt en klar reservasjon, og på bakgrunn at det må vi kunne avvise forhandlinger om spørsmål av politisk karakter, og vi må for så vidt da kunne holde oss til de spørsmål som vi selv ber om å få reise, plus de spørsmål som en på forhånd er meddelt fra sovjetisk side at de ønsker behandlet, og som vi har godtatt. Hvis det fra Sovjets side reises noen slik ønsker, er det klart at de skal bli meddelt utenrikskomiteen, og hvis det i det hele tatt foreligger andre spørsmål av noen annen karakter, vil Regjeringen selvfølgelig gjerne komme til utenrikskomiteen og orientere den og få dens reaksjon og råd.

Når det gjelder det spørsmål hr. Hareide nevnte om det hensiktsmessige i å reise spørsmålet om selfangsten i Kvitsjøen, så er det to ting, som, så vidt jeg kan forstå, gjør at en mener det ikke er tilrådelig i denne forbindelse. For det første er det sagt meg at selfangsten i Kvitsjøen ikke lenger har den samme interesse fra norsk side som den opprinnelig hadde. Men fremfor alt fordi en ved å reise et slikt spørsmål, fra Sovjets side lett vil kunne få reist spørsmålet om motkrav. Vi vet at russerne er interessert i å få adgang til omlasting og behandling av fisk ved Jan Mayen for den sovjetiske fiskeflåte. De vil kunne reise territorialgrensespørsmålet, og de vil muligens, som formannen nevnte for meg her, kunne reise spørsmål i forbindelse med Svalbard. Alt dette er spørsmål vi helst ikke vil ha reist og helst ikke vil drøfte i denne sammenheng.

Det er også Regjeringens oppfatning, som fremholdt av utenrikskomiteens formann her nå, at det vanskeligste spørsmål av de fire er dette spørsmålet som er nevnt her om vassdragsregulering og andre reguleringsspørsmål i Pasvik. På den annen side har en også fra norsk side der visse ønskemål som en gjerne vil ha fremmet. Jeg vil da gjerne få minne om det jeg sa til å begynne med, at først i dag vil vi fra Vassdragsvesenet få en betenkning om hvordan man der vurderer hele spørsmålet, og Regjeringen har heller ikke tatt endelig standpunkt til hvorvidt den saken skal settes opp. Men forutsetningen er, at hvis det ligger slik an at det vil være saklig riktig å reise spørsmålet fra norsk side, vil jeg for mitt vedkommende anta at vi også bør gjøre det. Men det vil ikke under noen omstendighet være spørsmålet om *forhandlinger* i egentlig forstand, men mer at en reiser spørsmålet på mer prinsipielt grunnlag og gir uttrykk for de synsmåter som en har på hele problemet fra norsk side, og at en, hvis en så kan bli enig om det, fastlegger hvordan saken videre skal behandles. Jeg vet at under de kontakter en tidligere har hatt om dette spørsmålet, har vært inne på muligheten av en kraftstasjon på sovjet-russisk side, som delvis skulle levere kraft til Norge. Min reaksjon på det er at vi skal si nei takk til en slik løsning, jeg tror ikke vi skal ta sikte på noen slik infiltrering. En annen sak er det om en kan finne en løsning av problemet slik at en kan utnytte vannfallene der til fordel for begge landene, og naturligvis da slik at det på norsk side i tilfelle kan bygges et rent norsk kraftverk som utnyttes helt ut til fordel for Norge. Selv om en finner en slik løsning, kan der naturligvis være betenkeligheter ved det som vi ikke skal se bort fra. Men det er da spørsmål som en i tilfelle må komme tilbake til om en skal gi seg inn på konkrete forhandlinger om de problemene.

Bøyum: Det som eg ville seia, er i grunnen alt sagt her, men eg vil gjerne seia likevel at eg synest det er rett som det her er gjort. Eg synest ikkje det finst nokon grunn for at Noreg skulle freista å stengja seg av for kommunikasjon og samkvæme med Russland. Eg trur tvert imot at det er den beste vegen fram til skjønsemd og til å få bort noko av den mistru som i dag er det som mest av alt stengjer når det gjeld fredeleg samarbeid mellom landa. Eg synest difor det er heilt rett, eg for min del, slik som det er gjort. Eg synest også at Regjeringa har gjort eit nokså skjønnsamt utval når ho har sett opp programmet for drøftingane. Eit slik

spørsmål som Pasvikelva reiser seg av seg sjølv før eller seinare, før ein veit, er ein midt oppe i det, det er ikkje veg utanom. Og etter det statsministeren no sa om korleis saka står og om korleis ein eventuelt måtte gjera det, har eg ikkje nokon merknad å gjera til det. Det samsvarar heilt med det eg sjølv synest måtte vera det rette.

Men det var ein ting der. Når ein ser det, som eg gjer, at det er naudsynt for dei vesteuropeiske land i dag å få mest mogleg kontakt med Russland – handelsavtalar og kanskje fyrst og fremst besøk, så set eg for min del nokså mykje pris på det som høyrer med til kultursamarbeidet – ikkje for di me har så mykje å læra av russisk kultur, og kanskje ikkje dei av oss, men samarbeid i seg sjølv, serleg i idrotten, at russisk ungdom kjem hit og norsk ungdom reiser dit og knyter venskapsband over grensa, har veldig mykje å seia. Men eg kom til å tenkja på: tru om ikkje det var rett at delegasjonar for næringslivet frå Russland og frå oss kunne få koma saman? Eg er ikkje så sikker på om ikkje det ville vera ein god tanke som kunne liggja på line med det andre, at ein freista å få kontakt mellom mennene i næringslivet i Russland og her i Vest-Europa. Det var ikkje nokon ting i vegen for at Noreg der kunne gå i spissen. Eg for min del er ikkje så redd for ein gjenvissitt, tvertimot, eg synest det er heilt rett at det bør gjerast. Der er me i den stoda at me kan setja programmet sjølv. Me kan seia at me ynskjer ein delegasjon frå russisk side for å samrå om det og det, dermed råder me over det sjølv. Eg meiner ikkje me skal gjera det denne gongen, men eg meiner det er ingen ting i vegen for at me kan gjera det, det er ikkje uhøfleg om me gjer det på den måten. Eg for min part trur det er rett å prøva å få i stand slikt.

Når det gjeld dei tingingar me no skal føra, kan ikkje eg med min beste vilje forstå at Russland etter det skrivet som statsministeren her har sendt til russarane, skal kunna gli inn på tingingar om politiske problem. Det ville vera beint fram uhøfleg om dei gjorde det, og det gjer dei knapt. Dei snakkar nok om litt av kvart, og serleg ambassadøren her snakkar om alt mogleg og er veldig interessert og høyrer ut til å bli overtydd, men er akkurat den same mannen dagen etterpå. Så me kan ikkje ta så mykje omsyn til alt dette. - Vel, det var i grunnen det eg ville ha nemnt.

Smitt Ingebretsen: Ja, jeg er enig med hr. Bøyum i at det ville være en fordel å kunne få i stand mest mulig besøk hos hinannen og få kjennskap til hverandres forhold og alt sådant mellom Sovjet og Norge som mellom alle andre land i denne verden. Jeg tror faktisk at det er den eneste veg i denne spenningens verden vi lever i at man får sådant i stand. Men *det* er *ett* – et annet er i hvor stor utstrekning det er staten som skal ordne med de forhandlinger og de saker som skal settes opp til felles drøftelser mellom landene. Der kommer da straks andre momenter inn enn det gjør hvis man ordner en sådan utveksling på – jeg hadde nær sagt – alminnelig turist-basis. Men ellers vil jeg gjenta hva jeg sa isted, at jeg tror det utvalg som er gjort fra Regjeringens side av de samtaleemner som skal føres fram i Moskva, er rimelig og riktig satt opp. Men jeg vil allikevel henstille til statsministerens overveielse om ikke Regjeringen vil tenke på om det er riktig å ta

med spørsmålet om Pasvikelven etter de uttalelser som er kommet her. Når det er såpass store betenkeligheter fra norsk side, som det er kommet til uttrykk her, er jeg ikke sikker på om denne sak er moden til å tas opp til samtale med representanter for et annet land. Naturligvis er det så som statsministeren sa at det i denne sak gjelder et norsk ønskemål. I enhver sak som tas opp til forhandlinger med andre land, er der ønskemål på begge sider, og de norske ønskemål i denne sak vil naturligvis vekke diskusjon om russiske ønskemål i samme sak. Når det derfor er kommet såpass store betenkeligheter frem som det her er gjort, synes jeg, som sagt, Regjeringen burde overveie om det er riktig å ta det med.

Jeg er helt enig med statsministeren når han sa til hr. Hareide at han trodde ikke det var opportunt å ta med fiskerispørsmålet. Det tror ikke jeg heller. Jeg tror det er vanskelig i dag å ha noen full oversikt over hvilke konsekvenser det kan ha, og hva som kan bli trukket inn i en diskusjon som startes om norske fiskerispørsmål og fangstspørsmål.

Så er det blitt sagt at man må få vite hva russerne eventuelt vil ta opp. Vil det ikke være riktigere å gå ut fra at russerne ikke tar opp noe spørsmål? De har invitert oss som gjester og spurt hva vi har lyst til å snakke om. Vel, det har vi sagt. Fra vertskapetets side synes jeg det nærmest ville være uhøflig om de ville snakke om noe annet enn det gjestene på forhånd har sagt at de gjerne vil snakke om. Og jeg synes at det under enhver omstendighet ikke kan være naturlig at vi da spør dem om hva de vil snakke om. Når vi da har satt opp en ganske liten beskjedne bukett, så kunne man jo tenke seg at russerne vender tilbake til den store bukett som Arkadjev viste frem på forhånd. Jeg synes ikke det er grunn til å spørre russerne om *de* har noe. Jeg synes man skal gå ut fra at de ikke har noen spørsmål de vil kaste inn i debatten. Men jeg synes man må kunne si fra norsk side at dette som vi har nevnt, er det eneste som vi er forberedt på å snakke om.

Jeg vil tilføye, når hr. Bøyum isted sa at hvis vi får gjenvisitt, da kan vi selv fastsette programmet, at sådant som vi nå har gått frem her ved mottagelsen av den russiske innbydelse, så har vi uten videre gått ut fra at det er vi som er gjester, som skal fastsette programmet, og det vil vel da være naturlig at russerne fortsetter den tradisjon vi selv har vært med til å skape. Der ligger etter min mening den største risiko i selve spørsmålet om gjenvisitten. Man skal alltid vise en viss gjestfrihet til gjengjeld for den en har nytt, men det kan ikke være nødvendig at man skal invitere før man har forlatt huset. Jeg tror derfor nok at man bør se tiden an før man innlater seg på å be om gjenvisitt. Vi behøver ikke være uhøflige av den grunn.

Watnebryn: Jeg oppfattet statsministeren slik at om det å ta opp spørsmålet om Pasvikelven og i tilfelle på hvilket grunnlag det skulle tas opp, hadde Regjeringen ennå ikke gjort seg opp noen endelig mening. Det ville man få et bedre og sikrere grunnlag for når uttalelsen fra Vassdragsvesenet forelå. Da militærkomiteen var i Finnmark i høst, ble det overfor oss opplyst av grensekommissæren at det i lengre tid hadde vært et svært russisk kraftverk under utbygging med finsk arbeidskraft i Pasvikdalen, og så vidt jeg kan erindre – det kan vel hr. Kjøs også si noe om – ble det opplyst av grensekommissæren at etter den

gjeldende grensekonvensjon om Pasvikelven, er det en regulering som kommer inn under grensekonvensjonen, så de for så vidt altså har gått til et skritt her uten å forelegge det for norske myndigheter. I og for seg kan en vel da si at det jo foreligger en grunn til å ta opp det spørsmålet når russerne altså er gått til å bygge et kraftverk som, så vidt grensekommissæren kunne skjønne, kom inn under den gjeldende konvensjon slik at russerne i virkeligheten på forhånd skulle ha konferert med norske myndigheter før de begynte å bygge dette kraftverket. Det er umulig nå å kunne forutse hvilke følger kraftverket eventuelt vil kunne få for vannføringen og eventuelle norske interesser i Pasvik.

Formannen: Det var bare et par bemerkninger fra min side til slutt. Så vidt jeg forsto både hr. Bøyum og særlig hr. Smitt Ingebretsen, var de litt i tvil om vi burde innlate oss på samarbeidsspørsmål som det kunne bli tale om fra statens side. Der vil jeg gjerne i forbindelse med hr. Bøyums antydning om viktigheten av samarbeid i idrettsspørsmål gjøre oppmerksom på at der er en prinsipiell forskjell mellom norsk og russisk idrett, idet der på den ene siden er en statsidrett og på den andre siden en idrett på mer fritt grunnlag.

Statsminister Gerhardsen: Først og fremst vil jeg gjerne si at personlig har jeg fra første stund av stilt meg slik at jeg har prøvd å verge meg mot en innbydelse. Jeg har ikke hatt og har ikke noe ønske om å reise. Det gjelder den alminnelige innstilling jeg har til offisielle reiser som statsministeren. Jeg vil helst unngå det. Og enhver kan skjønne at det er ikke i og for seg noen fornøyelse å gi seg av sted på en reise som denne. På den annen side er det min overbevisning at det er i Norges interesse, og jeg tror i den alminnelige fredens interesse, at vi også gjør vårt lille til å skape en bedre atmosfære. Norge er nå engang nabostat med Sovjet-Samveldet, og vi liker oss meget bedre når vi kan leve i en atmosfære av vennskap med vår store nabo.

Spørsmålet om gjenvisitt er vel i og for seg ingen stor sak, og jeg vil gjette på at det neppe blir aktuelt. Det måtte i tilfelle være spørsmål om at den sovjetiske statsminister Bulganin skulle gjeste Norge. Jeg vil tro at med de mange besøk de nå har der borte, og antagelig tilsvarende mange innbydelser om gjenvisitter, er det nok så uoverkommelig for russerne å reise til alle disse land. Jeg tror ikke det i det hele tatt kommer til å bli aktuelt. Jeg kan tenke meg at det naturligste vil være, slik hr. Smitt Ingebretsen er inne på, at en, hvis det ligger slik an, i høyden kan nevne i en mer personlig samtale spørsmålet om hvorvidt han kunne tenke seg å gjøre en reise til Norge, men at spørsmålet om en innbydelse ble avgjort i Norge etter hjemkomsten. Kan vi slippe det, er det vel det beste. På den annen side kan jeg ikke skjønne at det ville være noen ulykke om vi skulle få besøk av andre lands statsmenn, og det skulle jo i og for seg ikke være noe mer å innvende mot at vi får besøk av en av de fremste statsmenn i Sovjet-Samveldet. Jeg tror ikke det vil bli noe politisk problem, det heller. Jeg tror også at en kanskje overdriver faren for at en fra Sovjets side i forbindelse med den reisen som nå forestår, skal være innstilt på

å reise storpolitiske spørsmål av noen betydning. Jeg tror helst en overdriver den fare. På den annen side er det riktig at man skal være forberedt på hva som helst.

Når det gjelder spørsmålet om regulering av Pasvikelven er det naturligvis en utvei at vi ganske enkelt kan stryke det også av sakslisten, og la det bli stående tre spørsmål som da er nokså – ja, det er i all fall ikke noe særlig store saker som da blir igjen. Hadde vi med det kunnet unngå hele problemet, ville saken for så vidt være enkel. Men som flere har sagt, problemet ligger der, og spørsmålet er reist allerede fra sovjetrussisk side, idet de ønsker en løsning etter en bestemt linje, og det det kan være spørsmål om i denne sammenheng, det er i tilfelle å få bragt hele spørsmålet inn i et fra norsk side sett riktigere spor enn der det nå ligger.

Jeg tror en skal vurdere hele situasjonen slik at fra Sovjets side er det hele ment mer som en goodwill-reise. Jeg kan tenke meg at de er innstilt på å gi oss noe. De har ikke noe Porkala å gi Norge, gudskjelov, men vi har en mulighet for å få et eller annet, og om vi f.eks. på dette bestemte område kanskje kunne møte litt større velvilje fra høyeste hold enn den vi inntil nå har møtt hos dem som har ført disse forhandlingene, kan jeg ikke skjønne annet enn at det er et forsøk vi gjerne kan gjøre.

Endelig et par ord om utveksling av delegasjoner. Jeg er enig med dem som har sagt at det kan være nyttig på mange måter. På den annen side er det min overbevisning at det ikke har noen synderlig hensikt å holde det gående med den form for delegasjonsreiser som vi hittil i alminnelighet har hatt, der det går for seg på den måten at Norsk-Sovjetrussisk Samband plukker ut en del folk som de mener er passe påvirkelige, og spanderer en Sovjet-reise på dem for å lage mer eller mindre kommunister av dem. Den slags delegasjonsreiser er vi ikke interessert i. Men kan vi få det over på et annet plan, slik at ansvarlige organisasjoner og institusjoner på norsk side er med på å bestemme delegasjonenes sammensetning, tror jeg det har en ganske annen saklig mening. Og det synes jeg er en av de ting vi på dette område kan prøve å få til.

Wikborg: Jeg er enig i det hr. Smitt Ingebretsen sa om at det fornuftigste vel er at vi ikke regner med at Sovjet har noen ønskeliste utover vår egen, at man inntil videre går ut fra at det er de spørsmål vi setter opp, som skal behandles. Jeg har inntrykk av at man i diplomatiet alltid tar tiden til hjelp, og det er vel ikke noen hast med å sende denne listen vår akkurat på det snareste. Jeg vet ikke hvordan det ligger an med det, men jo lenger vi venter med å sende den, jo mindre risiko er det vel for at der kommer en motliste.

Jeg har den største sympati med statsministerens betenkeligheter overfor reisen. Jeg forstår fullt ut disse betenkeligheter. Vi har for vårt vedkommende ikke noe særlig å tjene på dette, og det er ikke for vår skyld at innbydelsen er kommet heller. Jeg er også fullkommen enig i alt det som har vært sagt om at vi overhodet ikke har hatt noe valg. Vi skal heller ikke være blinde for at ved et utvidet samkvem vil der også skje noe den andre veien. De kommer hit og ser her ting som er annerledes enn det de er vant til, og de får se at vårt system har fordeler, som de kanskje ikke offentlig vil innrømme, men som de nok ser. Jeg tror derfor det er av

største betydning at flest mulig av russiske fagdelegasjoner kan komme og se hvor godt vi har det her i landet. Det er kanskje dråpen som etter hvert kan uthule stenen – selv om jeg ikke har fullt så sterk tro på betydningen av disse besøkene som hr. Bøyum hadde, for det er noe ganske annet jernhardt som sitter og bestemmer den politiske kurs der borte, enn en folkeopinion i relativt begrensede kretser. Jeg synes likevel at vi til enhver tid må nytte de anledninger som gir seg til at vi kan gjøre det lille vi er i stand til for å hjelpe til i avspenningen. Den side av saken synes jeg det ikke overhodet kan være tvil om.

Dette spørsmål om Pasvikelven må jeg si at jeg kjenner svært lite, eller rettere sagt nesten ingen ting til. Jeg tror, tross de gode argumenter statsministeren førte i marken, at det ville være det beste om man ikke tok det med på sakslisten, men reduserte det hele til de tre andre spørsmålene, som skulle være helt uten problemer, og at man så lot det andre spørsmålet fortsatt bli behandlet på vanlig diplomatisk basis. Selv om man kanskje kunne oppnå en fordel i øyeblikket, ser jeg godt at der er komplikasjonsmuligheter som det kanskje ville være hyggeligst å unngå. Jeg tror det må nøye overveies om man ikke bør stryke det spørsmål av sakslisten.

Leirfall: Spørsmålet om regulering av Pasvikelva er vel ikkje berre ei norsk og sovjet-russisk sak. Der kjem vel også Finland inn som ein sterkt interessert tredjemann, med di det er Finnland som har nedslagsdistriktet. Eg vil be om at ein har det i erindring. Ein kan lett, dersom ein tar til med å drøfta det spørsmålet, koma opp i ein situasjon som kan skapa vanskar med Finnland også. Så vidt eg veit, har det vori sume kontroversar der om oppdemminga av Enaresjøen.

Formannen: Jeg vil gjerne for mitt vedkommende si at jeg er ikke enig med dem som sier at man skal være avskåret fra her å ta en ventilering av de alminnelige prinsipper i forbindelse med Pasvikelven. Så elendig redd kan man da ikke være for problemene, at man ikke vil ha en alminnelig samtale om dette. Ser man at det ikke er mulig å komme fram, så har man jo i all fall fått et negativt resultat. Men jeg går ut fra at Regjeringen er oppmerksom på også det som hr. Leirfall her har sagt, og når vi nå vet at Regjeringen ikke vil ta definitivt standpunkt til dette, før den har fått en sakkyndig utredning – som kommer i løpet av dagen – så har i hvert fall ikke jeg materiale til å advare mot det på dette tidspunkt.

Smitt Ingebretsen: Jeg vil bare få lov til å be om – hva formodentlig er overflødig – at man, når man drøfter hvorvidt man skal ta opp Pasvikelv-spørsmålet også er oppmerksom på de muligheter som ligger i det hr. Watnebryn fortalte her. Så vidt jeg forsto hr. Watnebryn, mente man der oppe at russerne hadde krenket de konvensjoner de hadde inngått om Pasvikelven, ved at de uten å spørre seg for hadde bygget et kraftverk der oppe. Man kan da lett komme i den situasjon at man må starte med å bebreide russerne at de ikke holder de konvensjoner de inngår, og det kan jo lett skape visse ubehageligheter. Jeg vil bare be om at man overveier

denne situasjon, når man skal ta standpunkt til om man skal ta opp dette med Pasvikelven. Jeg tror meget taler for at man bør la det være.

Jeg vil igjen til slutt si, at det er mulig at statsministeren har rett i at russerne ønsker å bringe en gave. Jeg vil for mitt vedkommende si at jeg er redd for gaver.

Wikborg: Timeo Danaos et dona ferentes.

Smitt Ingebretsen: Mellom jevnbyrdige forutsetter en gave en gjengave, og det kan bli en historie som det i all fall kan ha sine bekymringer å ta standpunkt til i sin tid.

Formannen: Jeg vil få lov å takke for fremmøtet og erklærer møtet for hevet.

Møtet hevet kl. 11.15.